

Witam 😊

PRACA DOMOWA NR 7 (21-30.12.2020)

UWAGA!

Odpowiedzi na polecenia proszę zapisać w zeszycie, na kartach lub w postaci tekstu w programie Word. Proszę je odesłać na adres e-mail: m.tomporek@mos4.elodz.edu.pl lub przez komunikator Messenger do **30 GRUDNIA 2020 r.** w postaci zdjęć (screenów) lub pliku tekstowego.

Brak pracy w terminie skutkuje oceną niedostateczną.

W razie problemów technicznych, osobistych i innych, proszę o kontakt.

Proszę wykonać następujące polecenia z podręcznika „To się czyta! 2” Anny Klimowicz i Joanny Ginter:

Temat I: Formy wypowiedzi: definicja słownikowa, hasło encyklopedyczne.

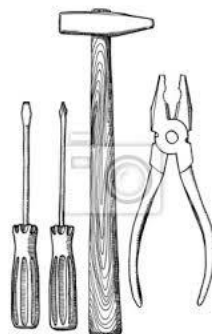
1. Na początek...

Jakie znasz słowniki i encyklopedie? Z których z nich korzystasz i w jakim celu? Możesz powiedzieć zarówno o publikacjach książkowych, jak i o zasobach internetowych.

2. Wpisz do zeszytu ważną wiadomość o funkcji słowników i definicji słownikowej (strona 218, podręcznik) i wykonaj ćwiczenia nr: 1-5.

3. Wpisz do zeszytu ważną wiadomość o hasle encyklopedycznym (strona 220, podręcznik) i wykonaj ćwiczenia nr: 7-8.

4. Przygotuj słowniczek terminów używanych w branży, do której należy Twój przyszły zawód. W tym celu zapisz w zeszycie w kolejności alfabetycznej 5 haseł, np. nazw narzędzi lub usług, i podaj ich krótkie definicje.

W słowniku i encyklopedii

*Formy wypowiedzi: definicja słownikowa,
hasło encyklopedyczne*

NA POCZĄTEK

Jakie znasz słowniki i encyklopedie? Z których z nich korzystasz i w jakim celu? Możesz powiedzieć zarówno o publikacjach książkowych, jak i o zasobach internetowych.

WAŻNA WIADOMOŚĆ

Podczas dotychczasowej nauki mogliście spotkać się z różnymi rodzajami słowników, zarówno w formie książek, jak i publikacji elektronicznych. Każdy słownik pełni określoną funkcję, od której zależy sposób dobierania i objaśniania haseł.

Do podstawowych funkcji słowników należy:

- objaśnianie znaczenia różnych słów, wyrażeń i zwrotów (np. słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny),
- informowanie o tym, która forma lub konstrukcja albo który zapis są poprawne (np. słownik poprawnej polszczyzny, słownik ortograficzny).

Aby wyjaśnić znaczenie jakiegoś słowa lub związku wyrazowego, formułuje się jego definicję.

objaśniany wyraz
(wyraz hasłowy)

łącznik (w tej funkcji może też
występować myślnik albo inny
wyraz, np. *znaczy, jest*)

objaśnienie (znaczenie wyrazu
hasłowego, definicja w wąskim
znaczeniu tego słowa)

**[Długopis] to [przyrząd do pisania
z wkładem o kulkowym zakończeniu.]**

definicja w szerokim znaczeniu tego słowa (składa się
z objaśnianego wyrazu i objaśnienia)

- 1 W podanych cytatach ze słowników wskaż ten fragment tekstu, który objaśnia znaczenie słowa *definicja*. Wyjaśnij, czym różnią się te fragmenty w poszczególnych słownikach. Jakie inne informacje zawarto przy wyjaśnianym słowie?

de•fi•ni•cja D•cji, Im M•cje, D•cji. 1 Definicja wyrazu lub wyrażenia to sformułowanie, które objaśnia ich znaczenie. Do tej pory nie ma jasnej definicji śmierci: czy następuje ona, gdy przestaje bić serce, czy gdy umiera mózg?.....definicja słownikowa ◇ de•fi•ni•cyj•ny, ni....cechy definicyjne. 2 Wyrażenia z definicji używamy, aby podkreślić, że nasze sądy na jakiś temat wypływają z samej natury tego, o czym mówimy. Wyrażenie książkowe. Piękno jest bezinteresowne z definicji... Prawo z definicji traktowane jest jako system jurysdykcji, porządek zaś jest sprawą systemu administracyjnego.

(Inny słownik języka polskiego PWN)

definicja <łac. *definitio* 'określenie'> *książk.* «określenie znaczenia pojęcia lub wyrażenia, prowadzące się zwykle do sprecyzowania jego treści i zorientowania w jego zakresie, co ułatwia właściwe posługiwanie się wyrazem» o Definicja analityczna, encyklopedyczna, słownikowa, syntetyczna. o Rzeczowa, ścisła definicja. o Dać, sformułować definicję pojęcia, terminu. Δ *jęz.* Definicja realnoznaczeniowa «definicja polegająca na wyjaśnieniu treści znaczeniowej wyrazu bez odwoływania się do jego budowy słotwórczej» Δ Definicja zakresowa «definicja, która wskazuje na zakres desygnatów oznaczanych definiowanym wyrazem» Δ *log.* Definicja klasyczna «określenie pojęcia przez wymienienie cech identyfikujących i różniących»
żł, DCMs. ~cji; Im D. ~cji.

(Uniwersalny słownik języka polskiego PWN)

- 2 Czy – Twoim zdaniem – podane definicje mogłyby się znaleźć w słowniku języka polskiego? Uzasadnij swoją odpowiedź.

- a) *Szczęście jest jedynym, które się podwaja, gdy się je dzieli.* (Albert Schweitzer)
b) *Miłość jest to jakby zatrzymanie czasu; wstrzymanie wskazówek zegara.* (Stefan Napierski)

- 3 Ułóż i zapisz w zeszycie propozycję definicji słowa *przyjaźń*.

- 4 Zapisz w zeszycie definicje terminów: *przydawka, przyimek, przyrostek*. W tym celu przyporządkuj do nich odpowiednie wyjaśnienia. W zapisanych tekstach wyraźnie odróżnij definiowane słowo od jego objaśnienia. Dodaj także informacje o odmianie danego wyrazu – gdy jest ona nietypowa lub może sprawiać trudność – oraz krótkie teksty z przykładami jego użycia.

- a) częśćka słotwórcza występująca w formacjach słotwórczych po temacie słotwórczym
b) część zdania określająca rzeczownik
c) wyraz nieodmienny, niesamodzielny, występujący z innym wyrazem, najczęściej rzeczownikiem, wyrażający relacje między jakimiś obiektami lub zdarzeniami

5 Wyjaśnij, na czym polegają błędy w podanych definicjach. Skorzystaj z podpowiedzi.

definicja za wąska, definicja za szeroka, wyjaśnianie nieznanego pojęcia za pomocą innego nieznanego pojęcia, ocena zamiast wyjaśnienia, wyjaśnienie pojęcia za pomocą tego samego pojęcia (wyrazu pokrewnego)

a) Fiołek – fioletowy kwiat.	c) Miłość – najpiękniejsze uczucie.
b) Lodówka – urządzenie służące do przechowywania nabiału.	d) Pozyton – antyelektron.
	e) Prawda – coś prawdziwego.

6 Czym różni się zamieszczone hasło ze słownika od hasła pochodzącego z encyklopedii?

- kalkulator 1. «urządzenie elektroniczne do wykonywania obliczeń matematycznych»
2. «osoba zatrudniona do wykonywania kalkulacji»

(Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/kalkulator.html>)

kalkulator [łac.], urządzenie elektroniczne służące do prostych obliczeń, zwykle wyposażone w klawiaturę numeryczną i wyświetlacz do prezentacji wyników; wykonuje od 4 podstawowych działań arytmetycznych do kilkuset złożonych operacji mat.; gł. część kalkulatora stanowi specjalny mikroprocesor; bardziej skomplikowane kalkulatory elektroniczne mogą realizować funkcje zaprogramowane przez użytkownika (kalkulatory programowalne); pierwsze kalkulatory skonstruowano 1973 w USA.

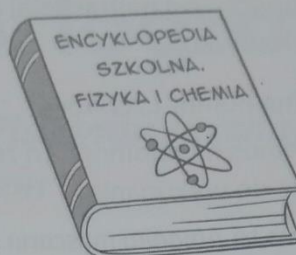
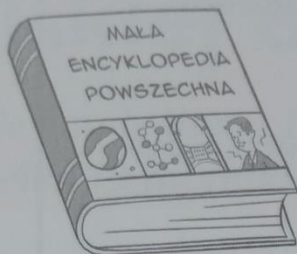
(Encyklopedia PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/kalkulator;3919335.html>)

WAŻNA WIADOMOŚĆ

Encyklopedia zawiera wiadomości ze wszystkich dziedzin wiedzy albo z jednej wybranej dyscypliny. Informacje te są ułożone alfabetycznie bądź tematycznie i mają formę mniej lub bardziej rozbudowanych artykułów nazywanych **hasłami encyklopedycznymi**.

Hasło słownikowe (inna nazwa: artykuł hasłowy)	Hasło encyklopedyczne (inne nazwy: artykuł hasłowy, artykuł encyklopedyczny)
<ul style="list-style-type: none"> zawiera definicję słownikową objaśniającą znaczenie danego wyrazu pospolitego 	<ul style="list-style-type: none"> podaje informacje na temat pojęć, postaci, miejsc, dat, wytworów kultury itp.
<ul style="list-style-type: none"> zwykle jest krótkie, zwarte 	<ul style="list-style-type: none"> bywa rozbudowane
<ul style="list-style-type: none"> przykład: Pergamin – cienka, odpowiednio wyprawiona i spreparowana skóra owcza, ośła lub cielęca, której dawniej używano do pisania; także: dokument pisany na tej skórze. 	<ul style="list-style-type: none"> przykład: Pergamin – materiał piśmienny sporządzany ze specjalnie wyprawionej skóry (głównie owczej, oślej, cielęcej lub koziej); znany już w starożytności (Egipt, Persja, Grecja), używany przez całe średniowiecze, od XII w. stopniowo wypierany przez papier; najstarsze znane wyroby o cechach pergaminu są datowane na III-II w. p.n.e.

Odpowiedz, w której z przedstawionych encyklopedii można znaleźć hasła ze wszystkich dziedzin wiedzy. Jakie informacje zostały zawarte w pozostałych encyklopediach?

Które z podanych haseł znajdziesz tylko w słowniku języka polskiego, a które - tylko w encyklopedii powszechnej?

Leonardo da Vinci, mleko, piórnik, Polska, średniowiecze, wróg

Przeczytaj fragment tekstu *Jak napisać dobrą definicję*, zamieszczonego w Wikipedii - encyklopedii internetowej. Następnie odpowiedz na pytania.

[...] Najprościej jest z biogramami, bo wystarczy napisać: „Jan Kowalski (1950–2000) - polski pisarz, poeta i muzyk”. Znacznie trudniej jest z obiektami abstrakcyjnymi, gdyż tutaj odpowiedź czasem może być trudna i wymagająca głębszej wiedzy. Przykładowo błędna definicja okręgu mogłaby brzmieć następująco:

Okrąg powstaje poprzez wbicie główki cyrkla w kartkę oraz poprzez obrót wokół punktu wbicia. Odległość pomiędzy wbitym szpikulcem a ołówkiem nazywana jest promieniem, dwa promienie to średnica...

Powyższy tekst wygląda dość śmiesznie, jednak w Wikipedii w artykułach z nauk ścisłych pojawiało się sporo podobnie sformułowanych definicji.

Poprzednia definicja liczb zespolonych brzmiała następująco:

Liczby zespolone można rozumieć jako pewne rozszerzenie zbioru liczb rzeczywistych. Podobnie jak one tworzą ciało. Ciało liczb zespolonych jest ciałem algebraicznie domkniętym, co oznacza, że każdy wielomian o współczynnikach z ciała liczb zespolonych ma w nim pierwiastki. Właściwości tej nie ma ciało liczb rzeczywistych, w którym np. równanie $x^2 = -1$ nie ma rozwiązań (w ciele liczb zespolonych są nimi i oraz $-i$, o których niżej).

Pierwsze zdanie nic nie mówi o tym, co to są liczby zespolone. Drugie stwierdza, że są ciałem, i jest to jedyne zdanie będące odpowiedzią na pytanie „CZYM SĄ liczby zespolone?”. Kolejne zdanie to definicja ciała algebraicznie domkniętego, a nie liczb zespolonych.

[...] Aby sprawdzić, czy początek artykułu jest dobrze skonstruowany, należy zadać pytanie, czy pierwsze zdanie [...] odpowiada na pytanie: *czym to jest? kim on jest?*. Jeżeli nie, to należy tak przeformułować początek artykułu, by odpowiedź na te pytania była prosta.

- Dlaczego przykładowa definicja terminu *okrąg* zamieszczona w tekście wygląda dość śmiesznie?
- Co powinno się znaleźć w pierwszym zdaniu hasła encyklopedycznego?
- * Jak należałoby rozpocząć hasło encyklopedyczne *liczby zespolone*?

LEKCJA

1

Życie jak jazda kolejką górską

O pięknie zwycięstw i porażek

NA POCZĄTEK

Jaka metafora lub jakie porównanie najtrafniej – według Ciebie – oddaje zmienność ludzkiego życia? Dlaczego?

TO SIĘ CZYTA!

Elliot Aronson

Przypadek to nie wszystko. Moje życie psychologa społecznego¹ (fragmenty)

Kiedy miałem 12 lat, Jason [czyt.: dżejson] zabrał mnie na pierwszą przejażdżkę rollercoasterem² [czyt.: rolerkołsterem] [...]. Męczyłem go o to od ponad roku, ale kiedy ruszyliśmy – byłem przerażony. Jason, prawdziwy weteran rollercoastera, z ponad trzydziestoma zjazdami na koncie, zapewniał mnie, że nie mam się czego bać. Jak zwykle miał rację; to było porywające doświadczenie. Po wszystkim zapytałem go: „Co ci się najbardziej podobało?”

„Co tobie najbardziej się podobało?”, odpowiedział pytaniem.

„Nie znoszę, kiedy to robisz!”, powiedziałem.

Uśmiechnął się i zapytał: „Co robisz?”

„I tego też nie znoszę!”, krzyknąłem.

Byłem zdenerwowany na niego i postanowiłem się nie odzywać. Jednak miałem tak wielką ochotę porozmawiać o rollercoasterze, że moje milczenie potrwało około 34 sekund: „Najfajniej było wtedy, gdy zjechaliśmy ostro w dół i nagle znowu poderwali się do góry. Byłem tak podekscytowany, że czułem, jak serce podchodzi mi do gardła”.

„Tak. Wiem, co masz na myśli”, odparł. „Kiedyś to była też moja ulubiona część. Ale wiesz co? Po paru zjazdach pojąłem, że nie cieszyłem się resztą, ponieważ cały czas czekałem na ten jeden moment. Wtedy postanowiłem zastosować pewną sztuczkę. Udawałem, że najbardziej podoba mi się chwila, kiedy znajdujemy się jeszcze na dole tego stromego podjazdu. Ale wtedy okazało się, że czekam

¹ Książka, z której pochodzi zamieszczony fragment, jest autobiografią autora – wybitnego amerykańskiego psychologa.

² Rollercoaster – kolejka wesołym miasteczku poruszająca się z dużą prędkością po szynach ułożonych w pętle.

właśnie na nią i nie cieszę się resztą jazdy. Zatem znowu przesunąłem swój ulubiony moment i udawałem, że najbardziej podoba mi się wjazd na górę... Wtedy zdałem sobie sprawę, że to głupie mieć ulubioną część. Bo przecież taki jest rollercoaster – wznosy i spadki, podjazdy i zjazdy, łagodne zakręty i ostre zwroty. Na tym to polega”.

Mój brat miał wtedy tylko 14 lat. Choć pewnie sam nie zdawał sobie z tego w pełni sprawy, teraz rozumiem, że być może użył rollercoastera jako metafory życia.

Czy mam jakiś ulubiony etap jazdy rollercoasterem, jaką odbywam od 78 lat? Jak nauczył mnie mój czternastoletni mentor³, nie ma takiego etapu. Mogę też odpowiedzieć inaczej: uwielbiam wszystkie – utratę wzroku, radość towarzyszącą wygłoszeniu fascynującego wykładu czy dokonaniu ważnego odkrycia naukowego, ciepło płynące z kochania i bycia kochanym przez żonę, dzieci, wnuki i przyjaciół. Gdybym musiał wybrać ulubiony etap, powiedziałbym, że jest właśnie teraz. Sądzę jednak, że moja odpowiedź byłaby taka sama w każdym miejscu na tej drodze.

³ **Mentor** – mądra, doświadczona osoba, będąca dla kogoś doradcą, nauczycielem, wychowawcą.

Przełożyli: Agnieszka Chrzanowska, Piotr Żak

PO PRZECZYTANIU

Ukryte w tekście

1. O jakim ważnym doświadczeniu z dzieciństwa opowiada narrator?
2. Kim był dla narratora Jason? W jaki sposób traktował Elliota?
3. Jakie wydarzenia ze swojego życia narrator opisuje jako istotne i satysfakcjonujące?
4. Czego Elliot nauczył się od brata?
5. Dlaczego jazda rollercoasterem jest dla narratora trafną metaforą życia?
6. O czym stara się przekonać czytelnika narrator w ostatnim akapicie tekstu?

Język i styl

7. Które sformułowania i informacje zawarte w tekście świadczą o tym, że dotyczy on życia autora?

Poszukaj

8. Co łączy postawę, którą wobec życia przyjął Elliot Aronson, z etyką stoicką?

Twoja wypowiedź

9. Wyobraź sobie, że przeprowadzasz wywiad z autorem tekstu dotyczący jego stosunku do życia. Ułóż pięć pytań, które warto byłoby mu zadać. Zadanie wykonaj w zeszycie.

1. Przeczytaj tekst „Przypadek to nie wszystko. Może życie psychologa społecznego” (strony 70-71, podręcznik) i wykonaj pisemnie polecenia 1-6.

2. Zapisz do zeszytu definicję słowa **autobiografia.**

autobiografia - (gr. autós „sam” + bíos „życie” + gráphō „piszę”) – utwór piśmienniczy, którego tematem jest własne życie autora, jego koleje losów i czyny, zdarzenia, których był świadkiem, doświadczenia, które nabywał, ewolucja zapatrywań i postawy wobec świata. Innymi słowy: biografia jakiejś osoby (całościowa lub fragmentaryczna) przez nią samą napisana.

Dziękuję 😊

Wesołych Świąt 😊

Monika Tomporek